

Handläggare
Christina Grönberg
Telefon: 08-508 25 904**Till**
Socialnämnden
2016-05-17

Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Gillis Hammar
FörvaltningschefVeronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har mottagit remissen Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5) för svar till Bostads- och demokratiroteln senast 22 maj 2016.

Utredningen föreslår ett nytt mål för demokratipolitiken "en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande". För att uppnå målet om en hållbar demokrati föreslås sammanfattningsvis en ökad grad av delaktighet i form av medborgarförslag, demokratiportal, på försök införa rösträtt från 16 år, begränsa antal mandatperioder för ordförandeposter och öka tryggheten för förtroendevalda.

Förvaltningen delar utredningens oro för allt större klyftor i det politiska deltagandet och anser därmed att utredningens mål om en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande är mycket angeläget. Det ligger helt i linje med stadens ambitioner om en sammanhållen stad.

Bakgrund

2014 års Demokratiutrednings uppdrag var att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas samt hur individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen kan stärkas. Uppdraget handlade om två former av politisk påverkan:

- möjlighet att utöva inflytande som förtroendevald inom ramen för de representativa beslutsformerna
- möjlighet att som enskild individ eller tillsammans med andra påverka politiska beslutsfattare mellan val

Enligt direktiven skulle frågor om representation (huruvida förtroendevalda avspeglar befolkningssammansättningen) utifrån kön, bakgrund, ålder och funktionsförmåga belysas. Utredningen skulle också behandla frågor om ungas politiska representation, delaktighet och inflytande. Utöver de specifika frågor som nämns ovan hade utredningen i uppdrag att undersöka och beskriva de samhällsförändringar som kan påverka individers demokratiska delaktighet och möjligheter till inflytande på sikt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 11 maj 2016 och i funktionshinderrådet 12 maj 2016.

Ärendet

Socialförvaltningen har mottagit remissen Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5) för svar till Bostads- och demokratiroteln senast 22 maj 2016.

Betänkandet är både en redogörelse för tillståndet i demokratin och en samling förslag och rekommendationer till hur demokratin kan utvecklas och förstärkas. En huvudslutsats i utredningen är att demokratin är stark men att den politiska ojämlikheten ökar.

Tidigare demokratiutredning visade att engagemanget inom folkrörelserna hade avtagit, de politiska partierna hade förlorat medlemmar och valdeltagandet var sjunkande. Vissa av dessa trender kvarstår femton år senare. Samtidigt, visar dock utredningen på att det medborgerliga engagemanget är högt även om de traditionella folkrörelseorganisationerna engagerar färre individer. Engagemanget tar sig nya uttryck, på nätet och mer i informella organisationer. Antalet partiaktiva sjunker inte längre, förtroendet

för de politiska partierna är lågt, men har stärkts. Valdeltagandet har ökat i de tre senaste riksdagsvalen. Intresset för politik bland unga är starkt. Utifrån perspektivet politisk jämställdhet konstateras att den kvinnliga representationen har stigit men att det är svårt för kvinnor att nå de mest betydelsefulla politiska posterna, samt att fler kvinnliga politiker lämnar politiken på grund av icke jämställda förhållanden och diskriminerande bemötande och granskning.

Klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar har vidgats. De som är aktiva är i huvudsak välutbildade och resursstarka personer medan personer med låg utbildning och lågavlönade jobb generellt har lämnat partierna. Det märks också när det kommer till förtroendet för demokratins institutioner och procedurer. Tilltron till demokratin är betydligt starkare bland resursstarka individer, dvs. personer med hög utbildning och inkomst, än bland resurssvaga. Samma förhållande gäller upplevelsen av att kunna påverka politiska beslut. Valdeltagandet har ökat under senare år, men skillnaderna mellan resurssvaga och resursstarka grupper är alltjämt stora. I riksdagsvalet var det ungefär 15 procentenheters skillnad i valdeltagande mellan hög- och lågutbildade liksom betydande skillnader i valdeltagandet mellan svensk och utrikes födda.

Skiljelinjen mellan de ”demokratiskt aktiva” och de ”demokratiskt passiva” sammanfaller i stor utsträckning med andra sociala och ekonomiska klyftor i samhället. Därutöver är skillnaderna mellan dessa grupper i allt större utsträckning geografiska. De demokratiskt aktiva och de passiva bor i skilda bostadsområden och det är stora skillnader mellan olika valdistrikt. Vidare framträder deltagandeklyftor i konsumtionen av nyheter. Ett ytterligare problem är att flera samhällstendenser såsom globaliseringen, digitaliseringen, demografiska förändringar och klimathotet kan förstärka olikheterna mellan grupper. Det förändrar förutsättningarna för demokratin liksom för ekonomin, arbetsmarknaden och maktrelationerna i samhället. Att med demokratins mekanismer skapa konsensus för nödvändiga beslut, för samhällets långsiktiga hållbarhet och utveckling är en utmaning.

Det är viktigt att demokratipolitiken är inriktad på att möta de utmaningar som nämnts ovan. Därför föreslår utredningen en ny målsättning för demokratipolitiken. Målsättningen ska vara ”en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande”.

Vidare föreslår utredningen sammanfattningsvis:

- partierna måste utveckla sitt rekryteringsarbete genom att aktivt söka upp nya kategorier av medlemmar, framförallt unga

- tillsätt en ny maktutredning i syfte att kartlägga nuvarande maktstrukturer i samhället och inför framtiden
- införande av folkmotion till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige (medborgare kan väcka förslag och vid stöd av minst 1 % av de röstberättigade ska förslaget tas upp som motion)
- upprättande av nationell demokratiportal: möjlighet att via nätet lämna och stödja folkmotioner och ta initiativ till lokala folkomröstningar.
- kommuner föreslås kunna genomföra en försöksverksamhet med rösträtt från 16 år i valen 2018 och 2022 i syfte att stärka ungas delaktighet.
- fullmäktiges partier bör överväga en begränsning av antal mandatperioder som en person kan inneha en ordförandepost.
- ökat ansvar för kommuner och landsting att förtroendevalda ska kunna fullgöra sitt uppdrag under trygga och säkra former (med anledning av en ökad hotbild).

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar utredningens oro för allt större klyftor i det politiska deltagandet. Det kan skapa spänningar i ett samhälle där de som är aktiva i huvudsak är välutbildade och resursstarka personer medan personer med låg utbildning och lågavlönade jobb är mindre aktiva.

Utredningen lyfter perspektivet om politisk jämställdhet och konstaterar att den kvinnliga representationen har stigit. Det finns dock problem som att det är svårt för kvinnor att nå de mest betydelsefulla politiska posterna, samt att fler kvinnliga politiker lämnar politiken på grund av icke jämställda förhållanden och diskriminerande bemötande och granskning. Trots en välutvecklad analys av att politiken inte är jämställd finns inte många förslag och rekommendationer inom detta område. Ett förslag är dock att alltid nominera en kvinna och en man inför tillsättning av politiska uppdrag.

Förvaltningen anser att utredningens mål om en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande är mycket angeläget och ligger helt i linje med stadens ambitioner om att minska skillnader och skapa en sammanhållen stad, ett Stockholm för alla.

Bilaga

Remissen Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5)